

YEŞİLHISAR MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

2020 – 2021 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI TARİH 10

1. ÜNİTE YERLEŞME VE DEVLETLEŞME SÜRECİNDE SELÇUKLU TÜRKİYESİ

OĞUZLARIN ORTA ASYA'DAN HORASAN BÖLGESİNE GÖÇ ETME SEBEPLERİ

- Oğuz Yabgu Devleti'nin yıkılması
- Kuraklık
- Salgın hastalıklar
- Kıpçakların baskıları
- Moğol Karahitayların saldırıları

OĞUZLARIN ANADOLU'YA AKINLAR YAPMA SEBEPLERİ

- İpek Yolu üzerinde yer alması
- Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan bir konumda bulunması
- Üç tarafının denizlerle çevrili olması
- Verimli topraklara sahip olması
- İklim ve bitki örtüsünün Türklerin yaşamasına uygun olması
- İslamiyet'in etkisiyle Oğuzların gaza ve cihat anlayışını benimsemesi
- Bizans'ın siyasi yönden zayıf durumda olması

ANADOLU'DA KURULAN İLK TÜRK BEYLİKLERİ

BEYLİK	KURULDUĞU YER
Saltuklular	<i>Erzurum, Bayburt</i>
Artuklular	<i>Mardin, Hasankeyf, Harput, Diyarbakır</i>
Mengücekîler	<i>Divriği, Erzincan, Kemah</i>
Danışmentîler	<i>Sivas, Amasya, Tokat, Kayseri, Malatya</i>
Çaka Beyliği	<i>İzmir</i>
Tanrıvermişoğulları	<i>Selçuk (İzmir)</i>
Sökmenîler	<i>Van</i>
Dilmaçoğulları	<i>Bitlis</i>
Yinaloğulları	<i>Diyarbakır</i>

Çubukoğulları

Harput

İlk Türk Beyliklerinin Ortak Özellikleri

- Malazgirt Savaşı'ndan sonra “fethedilen toprak fethedenin malıdır” anlayışı sonucu Türk komutanlarınca kuruldu.
- Haçlılar, Bizans, Ermeniler ve Gürcüler ile mücadele ettiler.
- Anadolu'nun Türkleşmesinde rol oynadılar.
- Anadolu'yu mamur(imar) ve bayındır(zengin) kıldılar.
- Türk-İslam kültür ve medeniyetinin gelişmesine katkıda bulundular.
- Anadolu'daki yer isimlerini Türkçeleştirdiler.
- Kurucularının isimlerini aldılar.

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ (1077-1308)

II. Kılıç Arslan Dönemi 1155 – 1192

- Haçlı Seferleri'nin Anadolu'da yarattığı otorite boşluğundan faydalanan Bizans, Batı Anadolu Bölgesi'ndeki bazı toprakları ele geçirdi.
- Daha sonra Bizans İmparatoru Manuel Komnenos, Türkleri Anadolu'dan tamamen atmak için harekete geçti.
- Bizans ve Türkiye Selçuklu kuvvetleri Isparta'da Eğirdir Gölü'nün kuzeyindeki Kumdanlı mevkiinde karşı karşıya geldi.
- Miryokefalon Savaşı diye adlandırılan savaşı Türkiye Selçuklu Devleti kazandı (1176).
- Bizans tazminat ödemek koşuluyla barış istedi.

1176 Miryokefalon Zaferi'nin Sonuçları

- a. Bizans'ın Anadolu'yu Türklerden geri alabilme umutları sona erdi.
- b. Anadolu kesin olarak Türk yurdu oldu.

- c. Bu tarihten sonra Anadolu'ya Türkiye denmeye başlandı.
- d. Türklerin batıya ilerleyişi hızlandı.
- e. Batı Anadolu'da Türk nüfusu arttı.
- f. Anadolu'daki ticaret yollarının denetimi büyük ölçüde Türkiye Selçuklu Devleti'ne geçti.

İKTA SİSTEMİ

- İslam Devleti'nde ilk defa Hz. Ömer döneminde uygulandı.
- İkta Sistemi; yönetim, askerlik, ekonomik ve sosyal nitelikli bir sistemdir.
- İkta Sistemi; askeri ve sivil devlet görevlilerine maaş yerine toprak verilmesi sistemidir.
- Toprağın mülkiyeti devlete, kullanım hakkı köylüye ve vergilerini toplama hakkı ikta sahibine aittir.
- Devlet, ikta topraklarından vergi almazdı. Vergileri ikta sahibi toplar.
- İkta sahibi topraktan elde ettiği gelirin bir kısmıyla kendi geçimini sağlardı.
- Geriye kalan kısmıyla da asker beslerdi. (Cebelû)
- İkta toprakları hibe edilemez, vakfedilemez ve alınıp-satılamaz. İktalarda kullanım hakkı babadan oğula geçerdi.
- İkta sahibi kanunla belirlenen vergi oranını artıramaz.
- İkta sahibi köylüyü yargılayamaz.

İkta Sisteminin Faydaları

- a. Devlet hazinesi maaş yükünden kurtuldu.
- b. Hazineden para çıkmadan güçlü bir ordu beslendi.
- c. Toprakların boş kalması engellendi ve üretimde süreklilik sağlandı.
- d. Vergilerin toplanması kolaylaştı.
- e. Feodalleşme engellendi ve merkezi otorite güçlü tutuldu.
- f. Güvenlik sağlandı.

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ'NİN TİCARETİ GELİŞTİRMEK İÇİN YAPTIĞI ÇALIŞMALAR

- Antalya, Sinop, Alanya, Samsun ve Suğdak gibi liman şehirlerinin fethedilmesi
- Yabancı devletlerle ticaret antlaşmaları yapılması ve düşük gümrük vergisi uygulanması
- Soyulan kervanların ve zarar gören tüccarların kayıplarının devlet tarafından karşılanacağı güvencesi verilmesi (Sigorta Sistemi)
- Yolların güvenliği sağlanması ve ülkenin baştanbaşa kervansaraylarla donatılması

HAÇLI SEFERLERİ

- Hristiyan dünyasının birleşerek Orta Çağ'da Kudüs ve çevresini alma bahanesiyle Türk İslam dünyası üzerine yapmış olduğu saldırılara "Haçlı Seferleri" denir.

HAÇLI SEFERLERİ'NİN SEBEPLERİ

Dinî Sebepler

- Hristiyanların, Müslümanların elinde bulunan Kudüs ve diğer kutsal yerleri (Antakya ve Urfa vb.) almak istemeleri
- Fransa'da ortaya çıkan Kluni tarikatının Müslümanlarla savaşılmaya yönünde yaptığı çalışmalar
- Katolik kilisesinin Ortodoks kilisesini hâkimiyet altına almak istemesi
- Katolik kilisesinin halkı seferlere teşvik etmesi

Siyasi Sebepler

- Malazgirt Savaşı sonrasında Türkler karşısında zor durumda kalan Bizans'ın Avrupa'dan yardım istemesi
- Türklerin Anadolu, Suriye, Filistin ve Akdeniz bölgelerinden uzaklaştırılmak istenmesi

Ekonomik Sebepler

- Ekonomik açıdan zor durumda olan Avrupalıların Doğu'nun zenginliklerini ele geçirmek istemeleri
- Doğudan gelen ticaret yollarının Türklerin denetiminde olması
- Bazı soylu ve derebeylerin yeni topraklar kazanarak ekonomik durumlarını daha da güçlendirmek istemeleri

HAÇLI SEFERLERİ'NİN SONUÇLARI

Siyasi Sonuçlar

- Haçlı Seferleri'nde birçok soylunun ölmesi veya geriye dönebilenlerin parasızlık sebebiyle mallarını satması Avrupa'da derebeylik sisteminin zayıflamasına, merkezî krallıkların güçlenmesine neden oldu.
- Türkiye Selçuklularının, Haçlılarla savaşmasını fırsat bilen Bizans, Batı Anadolu topraklarını ele geçirdi.
- Türklerin batıya ilerleyişleri bir süre durdu.
- Türklerin, İslam dünyasındaki saygınlığı arttı

Dinî Sonuçlar

- Katolik kilisesi ile Ortodoks kilisesi arasındaki ayrılıklar daha da arttı.
- Kudüs'ün Müslümanlar tarafından geri alınması, seferlerde birçok insanın ölmesi papalara ve din adamlarına olan güveni sarıstı.

Ekonomik Sonuçlar

- Doğu-Batı ticareti büyük ölçüde gelişti. Batı Akdeniz ve limanları (Venedik, Cenova, Marsilya gibi) önem kazandı.
- Doğu-Batı ticaretinin gelişmesine bağlı olarak Avrupa'da bazı tüccarlar ekonomik yönden güçlendi.
- Seferlere gerekli parasal desteğin sağlanması için kralların Venedikli bankerlerden borç para almaları bankacılık sisteminin gelişmesine ortam hazırladı.

- Avrupalılar doğudaki bazı bitki, baharat, porselen ve cam eşyayı, ipek ve pamuklu kumaşları, halıları ülkelerine götürdüler.
- Seferler neticesinde Anadolu, Suriye ve diğer bölgeler tahrip oldu, tarımsal üretim azaldı, ticari hayat durgunlaştı.

Bilimsel ve Kültürel Sonuçlar

- Avrupalılar Müslümanlardan pusula, barut, kâğıt ve matbaanın kullanımını öğrendiler.
- Avrupalılar İslam kültür ve medeniyetini yakından tanıma fırsatı buldular. Bazı İslam âlimlerine ait eserleri Latinceye çevirdiler. Bu durum Avrupa'da bilim hayatının büyük ölçüde gelişmesine ortam hazırladı.

TÜRKİYE SELÇUKLU - MOĞOL MÜCADELELERİ

I. ALÂEDDİN KEYKUBAT 1220-1237

I. Alâeddin Keykubat'ın Moğol Tehlikesine Karşı Aldığı Tedbirler

- Konya, Kayseri, Sivas gibi şehirlerin kalelerini yeniden inşa etti.
- Sınır boylarındaki kaleleri güçlendirdi.
- Eyyübilerle dostane ilişkiler kurdu.
- Moğollarla iyi geçindi.

1230 Yassıçimen Savaşı

- Harzemşah Hükümdarı Celalettin Harzemşah'ın Ahlat'ı işgal edip Sivas'a doğru ilerlemesi yüzünden Harzemşahlar Devleti ile Türkiye Selçuklu Devleti arasında yaşandı.
- Erzincan civarındaki Yassı Çimen'de yapılan savaşı Türkiye Selçuklu Devleti kazandı (1230).
- Bu savaştan bir süre sonra Harzemşahlar yıkıldı (1231).
- Harzemşahların yıkılmasıyla Türkiye Selçuklu Devleti ve Moğollar komşu oldular.
- Harezmşahların yıkılması ile Türkiye Selçuklu Devleti ile Moğollar arasındaki tampon bölge

ortadan kalktı ve Anadolu, Moğol istilasına açık hale geldi.

MOĞOL İSTİLASI VE SONUÇLARI

Baba İshak İsyanı (1237)

- Selçuklu merkezî otoritesinin zayıflamasını fırsat bilen Güney Anadolu'daki (Kâhta, Adıyaman ve Maraş) bazı Türkmenler otlak ve mera yetersizliği, devletin kendileriyle fazla ilgilenmediği iddiasıyla Baba İshak adlı bir şeyhin etrafında isyan çıkardılar.
- Baba İshak Amasya'ya giderek buradaki Türkmenleri de isyana teşvik etti.
- Sivas'ı ele geçirip yağmalayan Türkmenler, üzerlerine gelen bir Selçuklu ordusunu da yenmeyi başardılar.
- Yakalanan Baba İshak idam edildi.
- Ancak bu isyanları fırsat bilen Moğolların Anadolu üzerindeki baskıları iyice arttı.

Kösedağ Savaşı (1243)

Sonuçları

- Türkiye Selçuklu Devleti dağılma sürecine girdi.
- Selçuklularda taht kavgaları arttı ve Moğollar istediklerini tahta çıkarmaya başladı. Böylece Türkiye Selçuklu Devleti Moğolların egemenliğine girdi.
- Merkezî otoritenin bozulması üzerine birçok Türk beyliği ortaya çıktı.
- Anadolu yağmalanarak tahrip edildi. Tarımsal üretim düştü. Ticaret yollarının güvenliği kalmadığından ticari faaliyetler azaldı.
- Moğol tehlikesinden kurtulmak isteyen birçok Türkmen boyu Batı Anadolu'ya göç ederek buraların Türkleşmesini sağladı.

İKİNCİ TÜRK BEYLİKLERİ DÖNEMİ

- Kösedağ Savaşı sonrasında kuruldu.
- Anadolu'da Karamanoğulları, Candaroğulları, Germiyanogulları, Canikoğulları, Hamitoğulları, Aydınoğulları, Menteşeoğulları, Saruhanoğulları, Eşrefoğulları, Teke Beyliği, Karesioğulları, Eratnalılar, Dulkadiroğulları, Ramazanoğulları, Kadı Burhaneddin Devleti gibi irili ufaklı birçok siyasi teşekküller kurulmuştur.

Karamanoğulları

- Konya, Karaman, Aksaray, Niğde'de kuruldu.
- Kendilerini Anadolu Selçuklu Devleti'nin varisi olarak gördüler.
- İkinci beyliklerin en güçlüsüdür. Osmanlı Devleti'ni en fazla uğraştıran beyliktir.
- Karamanoğlu Mehmet Bey 1277'de Türkçeyi resmi dil ilan etti.

Denizci Beylikler

- Karesioğulları
- Saruhanoğulları
- Aydınoğulları
- Hamitoğulları
- Tekeoğulları
- Menteşeoğulları
- Candaroğulları

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ KÜLTÜR VE UYGARLIĞI

Devlet Yönetimi ve Ordu

- Hükümdarın çocuklarına “şehzade” denir; şehzadeler, devlet tecrübesi kazanmaları amacıyla küçük yaşlarda vilayetlere gönderilirdi.
- Şehzadelerin yanına “atabey” denilen tecrübeli devlet adamları verilirdi.
- Hükümdar tarafından veliaht ilan edilen şehzade ya merkezde durur ya da merkeze yakın bir vilayete gönderilirdi.